СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 204. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 1-го вересня 1936. — VOL. XLIV. No. 204. Jersey City, N. J., Tuesday, September 1, 1936. THREE CENTS

АМЕРИКА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ БОМБАРДУВАННЯ КОРАБЛІВ В ЕСПАНІЇ

ПРЕЗИДЕНТ ВИСИЛАЄ НОТУ ДО ОБОХ СТОРІН В ГОРОЖАНСЬКІЙ ВІЙНІ.

РЕПИД СИТІ (Савт Дакота). — Президент Рузвелт приказав телефоном департаментові стейту внести формальний протест до еспанського уряду й протиурядових провідників проти бомбардування американського воєнного корабля.

Нота відноситься до контрторпедовця „Кейн", занятого евакуацією американських горожан з Еспанії, на котрий напав якийсь еспанський літак. Літак скинув кілька бомб, як корабель плив коло 38 миль від берега Еспанії. Ні одна бомба не поцілила корабля. Корабель відповів вистрілом зо своїх гармат, одначе літака не поцілив.

Американський уряд не знає, до котрої сторони належав літак, і тому вислав протестаційну ноту до обох сторін в еспанській горожанській війні.

РУЗВЕЛТ ПРО БОРОТЬБУ З ПОСУХОЮ.

РЕПИД СИТІ (Савт Дакота). — Підчас свого ... президент Рузвелт задержався тут у навіщених посухою околицях та виголосив до 15,000 людей промову про акцію уряду проти посухи. Він ...ціяв, що уряд видасть міліон долярів, щоб ратувати 10 міліонів людей, що впали жертвою цього живлового нещастя.

Він обороняв видатки уряду на заратунок фармерських околиць тим, що варт видавати гроші, коли йде про ратування людей.

ПОСАДНИК МІСТА ОСТЕР... ІКАРІВ.

НЮ ЙОРК.—Посадник міста Ля Ґвардія візвав юнію візників та орґанізацію купців, щоб вони старалися порозумітись та не доводили до страйку візників. Він дав теж до зрозуміння візникам, що на випадок страйку міський уряд буде обовязаний дивитися за те, щоб місто мало досить поживи.

ФАРМЕРИ ГОТОВЛЯТЬ ВЕЛИКИЙ МОЛОЧАРСЬКИЙ СТРАЙК.

ПОЛЕНД (Ню Йорк). — Понад 5,000 фармерів, занятих продукцією молока, постановили на своїм зібранню підперти страйк молочарів, якщо їх орґанізація рішить, що такого страйку треба.

Страйк має бути заряджений, як продуценти молока не дістануть підвишки ціни. Страйк мав би припасти коло „Дня Праці".

ПЕРУ ЗАВОДИТЬ ПРИМУСОВЕ СУСПІЛЬНЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

ЛІМА (Перу). — Президент Перу видав декрет про заведення зокону про примусове суспільне обезпечення.

Суспільне обезпечення відноситься до недуги, породів, нездібности до праці, старого віку й смерти. Воно обовязує всіх людей обох полів, що мають нижче 60 літ життя і не мають 750 долярів річного приходу. Асекураційний фонд буде зібраний з вкладок обезпечених, кар, приватних датків, процентів від резервових фондів та з податку на тютюн і горівку.

ПОВІТРЯНІ КАТАСТРОФИ.

НЮ ЙОРК. — Літак, котрим їхав Герберт Рос зо своїм товаришем, займився в повітрю по виїзді літака з летовища в Флошинґу й літак упав як метеор на півостров Олд Фері Пойнт, у Бронксі. Літак упав на ґрупу прогульковців. Під румовищем літака згинула на місці одна 29-літня жінка, а три інші члени її родини були тяжко поранені. Летуни вийшли з пригоди без ушкоджень.

На фармі індіян з племени Зуні в Ґалопі, Ню Мексико, впав літак відомого летуна, полковника Роскова Тернера. Літак розбився на дребезґи, але летун вийшов з малими ранами.

ЗА ПОДАТОК ВІД ДАРУНКУ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент скарбу казав польському музиці Іґнацові Падеревському заплатити податок від статуї президента Вилсона, котру на замовлення музики зробив американський різьбар та дарував від Падеревського місту Познаневі.

У своїм податковім рапорті з 1931 року Падеревський подав був, що цей дарунок Познаневі коштував його 61,000 долярів, і він відтягнув його від суми, від якої він має платити податок. Уряд станув на становищі, що таке відтягнення не годиться з податковим законом, та казав Падеревському доплатити податок. Припускають, що Падеревському прийдеться доплатити коло 4,000 долярів.

І ТАК МОЖНА РОЗБИТИСЬ.

АТЛЕНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — 54-літній Генрі Рейлі, бувший рисівник жіночого одіння, впав у ночі зо свого ліжка в своїм мешканню та розбив собі череп. Його відставили до міського шпиталю, де він до кількох годин помер.

КАМПАНІЯ ВИЗИВАНОК.

Полковник Френк Накс, републиканський кандидат на уряд віцепрезидента Злучених Держав, називав у своїй промові в Берлинґтон, Вермонт, дорадників президента Рузвелта фанатиками й теоретиками. Конґресмен Мартин, справник кампанії Ландона в східніх стейтах, виступив проти недавньої радіової промови секретаря внутрішніх справ, Ікеса, називаючи його „головним кидачем болота", себто наклепником.

ЗА ЗОЛОТИМИ МЕДАЛЯМИ ДО ГРОБУ.

Якісь злочинці розкопали в селі Вербяни, пов. Підгайці, гріб офіцира бувшої російської армії, померлого ще підчас світової війни. Злочинці розбили домовину і вкрали, здається, золоті медалі з грудей офіцира.

ЗАХИСТ НА ВИСОТІ 3,800 МЕТРІВ.

Від черців, що поїхали в Гімаляї оснувати там захист св. Бернарда в Ле-Тза на висоті 3,800 м., наспіли вже перші вісті. Черці борються з великими труднощами. Сніги в Гімаляях топніють пізно й на коротко. Довіз харчів і будівельного матеріялу відбувається небезпечними шляхами.

НОВИЙ СПОСІБ ПРОТИ ҐАЗІВ.

У Японії випробували новий охоронний матеріял проти трійливих ґазів. Є це матерія, подібна до целюльоїди, прозора й гнучка. Сховище з цеї матерії можна побудувати скоро й легко на кожному місці. Перед експльодуючими ґазами нове сховище, розуміється, не хоронить.

УБРАННЯ ПРИЧИНОЮ САМОГУБСТВА.

Люди гинуть, як мухи, з ріжних причин. Ось напр. Сухецький з Золотого Потока коло Бучача розстався з життям, бо стрийко, в якого він перебував, відмовився купити йому вбрання!

СОВЄТСЬКА ПРЕСА В ЧСР.

У звязку з чехословацько-совєтським наближенням у ЧСР поширюють на кожному кроці совєтську пресу всіми мовами. На Закарпаттю можна купити м. і. усі київські чи харківські часописи. Та українське населення Закарпаття противставиться виразно большевицькій аґітації.

„ЧРЕЗВИЧАЙНИК" МАВ 58 ЖІНОК І 102 ДІТЕЙ.

В Тулі шеф політичної поліції (ГПУ), Арлечов, за 7 літ женився 58 разів і став батьком 102 дітей. Замісць йому подякувати за те, що створив для „батьківщини СССР" стільки матеріялу на вояків, його звільнили зі служби за легковажне відношення до справ подружжя!

СМЕРТЬ У СНІ.

В Дубенщині наїхала жниварка підчас жнив на Тадея Роґовського, який спав у збіжжю. Від упливу крови та загального окалічіння Роґовський помер у лічниці в Рівнім.

БОМБАМИ ГАСИЛИ ГОРЮЧИЙ ЯХТ.

На французькій Рівієрі в купелевій місцевості Сан Тропаз на одному з яхтів вибухла пожежа. Вогонь перекинувся на сусідні яхти. Поліція не могла собі дати ради з вогнем, отже дозволила французькій підводній лодці „Аталянт" затягнути горіючий корабель на повне море. Але дув сильний вітер і яхт знову завернувся до берега. Тоді каноніри підводної лодки рішили затопити горіючий яхт кількома ґранатами. Віддали 15 стрілів з 7.5- центиметрової гармати. З того тільки 3 стріли поцілили яхт. Інші стріли падали на беріг у купелевій місцевості Сан Максім. Знявся жахливий переполох, особливо коли перша ґраната впала на дах одного дому. Всі мешканці сховалися чимскорше до пивниці. Ґранати впали на залізничий шлях і не вибухли. Останні спричинили велику шкоду в тартаку. З людей, здається, ніхто не згинув. Шкоди, спричинені такою стріляниною канонірів „Аталянту", оцінюють на пів міліона франків.

ХИТРА ОБМАННИЦЯ.

У Перемишлі до Заведення сс. феліціянок зголосилася як лікарка з Варшави Анна Новаковська. Вона заявила, що цими днями приїде до Перемишля дитяча робітнича оселя (200 дітей). На рахунок тої оселі згадана „лікарка" поробила закупи в місті, беручи товари на кредит. Та скоро, бо вже по 3 днях, виявилося, що ніяка дитяча оселя до Перемишла не їде, а згадана „лікарка" не є лікарка й не є Анна Новаковська, бо Анна Новаковська померла як учителька в Варшаві ще 1926-го р. Виявилося, що ця перемиська „Новаковська" користувалася вчительськими документами померлої вчительки, головно при знижковій подорожі по залізницях. При арештованій знайшли велику скількість леґітимацій, матуральних свідоцтв, метрик уродження та низку інших документів на ріжні назвища. Арештована не хоче сказати, як називається і відки походить.

ХЛОПЕЦЬ ТОПИВСЯ, А ЛЮДИ СМІЯЛИСЯ!

В Честохові до Варти впав припадком якийсь хлопець, попав у вир і став топитися. Кинувся його рятувати його товариш, але надаремне. Хлопець утопився. А товпа, що приглядалася нещастю з берега, ввесь час сміялася й жартувала. Аж коли видобули трупа топельника, виявилося, що це син Випихи, який також був у згаданій товпі.

ПАНТОФЛЕМ ПОБИЛА ВЧИТЕЛЯ В КЛЯСІ.

Окружний суд у Варшаві розглядає справу Гелени Холеви, яка одної гарної днини впала до кляси, де вчитель учив діти, і стала кричати: „Ти, злочинче! Сьогодні я тебе вбю!" Зняла з ноги пантофель і стала ним бити вчителя. Холеву арештували. В суді Холева борониться. Вона сквилювалася вісткою, що її сина побив учитель. Як вирішив справу суд, ще не відомо.

ДВА АДВОКАТИ ЖЕРТВАМИ УРОЄННЯ.

Уроїти собі, або вмовити в себе деякі речі — небезпечна річ. Навіть померти можна від того! У Відні застрілилися майже в одній і тій самій хвилині два відомі там адвокати, д-р Макс Фірт і д-р Йозеф Бернд — оба на тлі вмовлення в себе — перший невилікувальної хороби, а другий манії зубожіння. Д-р Макс Фірт був давнішими часами довголітнім головою „Віденського Союзу Легкоатлетів", а крім того визначним оборонцем. Він вмовив у себе, що захворів на тяжку хоробу. Не помогли ніякі запевнення лікарів, що він здоровий, як риба. Осиротив жінку. Д-р Й. Бернд, правний дорадник дирекції „Фолькстеатру", стрілив собі в голову на думку, що збідніє й буде жити в нужді з жінкою, з якою недавно оженився. Тепер справді його жінка попала в нужду.

БОЖЕВІЛЬНИЙ УБИВ КУПЦЯ.

В Беремянах коло Бучача божевільний Яцко Семянків, літ 23, вбив орчиком по голові купця Лейбу Гелера зі Жнибродів. Убивство трапилося на подвірю О. Дорожинського в Беремянах. Убивник утік.

ЗБОЖЕВОЛІВ ВІД СПЕКИ.

Дня 21-го липня ц. р. над Бистрицею під Загвіздям на пляжі опалювався до сонця 23-літній І. Кальвінський. За якийсь час він змучений заснув. По двох годинах сну його збудили. Та Кальвінський попав у бішеність, став бити і кусати, кого стрінув. Мусіли його спутати сорочками й відвезти до лічниці. — Збожеволів також від спеки робітник Н. Білик, який працював без сорочки при направі дороги.

РОВЕР НА ТРИ ОСОБИ.

У Варшаві появився на вулицях ровер, що ним може їхати три особи. Ровер має вид трикутника, якого кожний кут творить колесо. Два передні рівнобіжні колеса, як і третє колесо, мають педали, отже всі три циклісти можуть педалувати рівночасно. До ровера дочіплена скринка, що заступає куфер для подорожніх.

„СІЯМСЬКІ СЕСТРИ" НЕ ДОВГО ЖИЛИ.

„Сіямські сестри" вродилися в Старім Селі в Західній Галичині. Близнята були зрослі животами та крім цього збудовані зовсім нормально. Не зважаючи на старання лікарів, близнята по годині повмерли.

ЦЕНТРАЛЯ ФАЛЬШИВИХ ГРОШЕЙ.

Централю фальшивих грошей знайшли в Зомбковицях. У проводі ватаги фальшівників стояла Сура Султаникова. Фальшівники робили 10 і 5-злотівки, які пускали в обіг на ярмарках і по крамницях. Запас фальшивих грошей тримали на дні ставу. Коли спустили воду зі ставу, знайшли на дні 600 штук фальсифікатів.

ЩОБИ ПЕРЕТВОРИТИ НЕПРИВІТНУ СУЧАСНІСТЬ У КРАЩУ БУДУЧНІСТЬ

ЛЬВІВ. — Щоби приспішити здійснення вище сказаного, відбуваються, як пише львівський „Новий Час", кожного року великі паломництва на гору Маківку, де полягли Українські Січові Стрільці в часі світової війни, і на Білу Гору, де спочивають тлінні останки пробудника Галицької Землі — Маркіяна Шашкевича. На Білій Ґорі спочиває велитень духа і ґоріючого слова, а на Маківці — невідомі борці, що виростали на духовім ґрунті Маркіяна. Понад 7 тисяч народу прислухувалися цього року торжестві на Білій Горі. Сонце кидало золоті блиски, а о. Іван Клюс, сотрудник в Олеську, проповідав: „Усі великі ідеї, що родились у часі найбільшого лихоліття, вкінці перемагали. Ідея Шашкевича перемогла. Ідея Христа, ідеї Нації, що їм Шашкевич служив від юних літ аж до смерти, приймилися серед українського народу й видали буйні овочі в недавньому нашому минулому, як теж і в сучасності. Отця його віра, сильна своєю виключністю і доґматичністю, струсонула сонним кадовбом 45-міліонового народу, протяла завісу упокорення і пониження, як блиск сонця". І в тій хвилі скупчення духа кілька-тисячної громади пригадувались, як описує справоздавець, що здійснюються Маркіянові слова, що „Серце ми вирвеш, тіло вбеш, але не вирвеш ми віри святої". Це підкріпив і епископ Бучко, коли говорив: „Бо нема такої сили, щоб убила святу віру народу. Те, що ми сьогодні прибули ось тут до Маркіяна, щоб висловити йому свою задушевну вдяку, це найкращий доказ, що ми вже нація. Він — Маркіян — тут на Галицькій Землі перший мостив шлях, тяжкий і тернистий; національній свідомості. Національний прапор, оплюгавлений слиною перевертнів, Маркіян підняв до недосяжних висот ідеалу. Він пішов прямим і тернистим шляхом життя, але за ним осталася тверда віра нації в правду її вічних ідей". З огляду на заборону польської влади дальша програма свята, як вільні сокільські вправи, штафетовий біг і інші точки, не могла бути виконана. Та ця заборона мала хіба цей вплив, що ще більше підняла народнього духа присутніх.

УКРАЇНЦІ НА ДЖЕМБОРІ.

УЖГОРОД (Закарпаття). — В джемборі, що відбулося в першій половині серпня в Бронках у Румунії, взяли участь і закарпатські українці, що зявилися в козацьких строях і з національними прапорами. У джемборі взяли теж участь інші делеґації, як мадярська, югославська, чехословацька, египетська, естонська, латвійська, а польська була найбільша.

900-ЛІТТЯ ЦАРИЦІ УКРАЇНИ.

ЛЬВІВ. — Духовенство янівського деканату дало почин, щоб у 1937 р. святкувати торжественно 900-ліття проголошення Пречистої Діви Марії Царицею України, і то вже з огляду на самий культ Богородиці у минувшині українського народу. В 1037 р., як пишеться в журнальчику „Лицарство Пресвятої Богородиці", князь Ярослав Мудрий збудував церкву св. Благовіщення над Золотими Воротами й, віддаючи її киівлянам, віддав торжественно город Київ і всю українську землю під покров Пречистої Діви Марії. Якраз у 1937 р. мине девятьсот літ від тої хвилі.

ВЕЛИКА ПОЛІТИЧНА ЗМІНА.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Перестав бути міністром заграничних справ Микола Тітулеску, дотеперішня опора французької політики і Малої Антанти. Це значить, що до впливу приходять у Румунії фашисти, що є за зближення Румунії до Німеччини.

ПОЛЬЩА КОРИСТАЄ З НАГОДИ.

ПАРИЖ. — Прибулого з Польщі ґенерального інспектора Едварда Ридза Сміґлого витають у Франції з особливими почестями. Бо прибув він у хвилі, коли в Румунії наступили політичні зміни, себто коли усунено від впливу Тітулеску, що опирав цілу свою політику на Франції. Тепер Франція змушена дбати більше про Польщу. А це означає, що треба давати Польщі нові кредити на зброєння.

МУСОЛІНІ ВІДГРОЖУЄТЬСЯ.

АВЕЛІНО (Італія). — Мусоліні висказувався в своїй промові про мир, але заповів, що вразі потреби може одним почерком пера покликати до зброї вісім міліонів італійських жовнірів. А це станеться тоді, коли Совєти захочуть втручатися в европейські справи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of th. Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОСКОВСЬКІ МИРОТВОРЦІ

Совєтський уряд виступив з новим пляном реорґанізації Ліґи Націй, що має на ціли загострити спільну акцію всіх держав проти держави, що виступає агресивно, себто з напастю, проти іншої держави. Проектовані загострення проти держави, що нарушилаб мир, совєтський уряд представляє як вислід свого бажання вдержати в Европі мир, а тимчасом з совєтського проекту виходить ясно, що совєтський уряд хотів би цими способами захована ненарушність теперішньої російської імперії, себто Росії в таких межах, в яких вона нині піддана під диктаторську владу московських деспотів. З проєкту виходить, що совєтський уряд хотів би заанґажувати інші держави, приналежні до Ліґи Націй, до оборони теперішнього стану посідання московських деспотів. Отже пропозицію загострення санкцій для миру треба розуміти як пропозицію задержання „статус кво", первісного стану, який тепер існує. Іншими, властиво, сутніми словами, це пропозиція лишити Росію в посіданню всіх земель, які вона захопила.

Якби совєтському урядові йшло справді про мир, то він міг його мати в 1917. році, коли совети захопили владу в Москві. Та совети миру тоді не захотіли, а пішли з війною проти України, щоб загарбати її назад під свою владу. Коли нині московський уряд говорить про свою охоту миру, то він хоче видно, щоб світ лишив його спокійно в посіданню України.

Що в Европі панують справжні джунґлеві відносини, в яких не рішає право й справедливість, а груба брутальна і цинічна сила, це правда, але й совєтська Росія не інакша, як інші держави. І вона теж спирається на такуж силу, і вона теж пожирає всякого, що не має сили, не зважаючи на правду й справедливість. І як вона тепер говорить про мир, то не тому, щоб справді була миролюбна, а тільки тому, що тепер їй небезпечно починати війну: готова би вона втратити ті краї, які загарбала.

Пропозиція московських мирителів подібна до поради австрійського міністра верховодам мадярської шляхти: „Ви панове, пануйте над своїми варварами, а ми будемо над своїми". Тут Москва каже: Панове, най кожний держить спокійно все, що кожний з нас загарбав". Вона промовляє до страху держав утратити награбане. Та вона не числиться з тим, що не кожна держава вдоволена з того, що вона має. Росія, Франція, Польща, Анґлія та ще декотрі інші держави може вдоволені, і хотіли би миру, але є держави невдоволені з теперішнього стану. Як вони бачать, як Росія розпухлася чужим добром, то хотілиб урвати щось собі. Як вони бачать, як Росія хоче задрімати, як вуж-дажун, звіши серну, ті, що чують ще голод, не такі скорі будуть піти на большевицьку проповідь миру, що походить із ситого шлунка.

С. Северина ЧСВВ.

30-ЛІТТЯ ВАЖНОЇ НАШОЇ СТАНИЦІ

З нагоди ювилею Ґімназії СС. Василіянок у Львові.

Трицять літ минуло від часу, коли в жінки-монахині зродилась думка заснувати першу жіночу гімназію. Думка на свої часи сміла, просто революційна. І як кожне нове, вартісне діло мусить поборювати всякі трудноші, так і ця ідея кристалізувалася серед тяжких умовин.

Більшість громадянства не злегковажила зрівнання жінки з мужчиною під інтелектуальним оглядом, бо здавала собі справу, яку користь принесе суспільности освічене жіноцтво. Але не бракло й таких, які глузували з майбутніх ґімназисток-еманципанток, що говоримуть до своїх матерей по латински й не схочуть взяти голки в руки... А вона приймала все спокійно. Йшла непохитно до своєї мети, бо того домагалося добро жінки, добро загалу, того вимагав дух часу. Не шукала пустої слави, не ломилася під тягаром.

Дня 4. вересня 1906. р. загомоніло 28 учениць в Інституті СС. Василіянок при вулиці Длугоша.

Ґімназію поставлено змісця на сильних основах. Учили найкращі сили, а серед професорів-мужчин світилася як зірка перша жінка-професор п. Олена Бережницька (тепер п. Будзова).

Основниця ґімназії, **Ігуменя Володимира Филевич**, разом з о. директором Спиридоном Кархутом подбали, щоб дівчатам дати всесторонне знання; заведено надобов'язкові предмети: спів, руханку (перший учив рахунки професор Іван Боберський), ручні роботи, опісля у вищих клясах навчано також французької мови. У третьому році заснування ґімназії, в 1909. р., зготовили учениці власними силами перший концерт у честь Тараса Шевченка. Читаю у звіті таке: „Концерт відкрив пров. д-р Остап Макарушка промовою, в котрій пояснив ученицям значіння цього народнього свята, вказав на високі ідеали цього народнього свята, вказав на високі ідеали поета й загрів до наслідування любови України, якою горіло серце Кобзаря". Наводжу ці слова тому, щоб сучасне молоде покоління, читаючи ці стрічки, здавало собі справу, в якому дусі виховувалися їх матері.

І так минав рік за роком.

Учениці змінювали срібні паски на золоті, вчитувались у грецьких і латинських авторів, з кожним роком збагачували своє знання.

В 1914. р. відбувся перший іспит зрілости під проводом радника д-ра Івана Копача. На прощання перших матуристок приїхав сам Ексц. Митрополит і поблагословив їх на нову дорогу життя. Говорив на тему обов'язків у цілому житті та про любов праці й то праці не виключно для себе самих, а для загалу, для свого народу. Промовляв теж радник д-р Копач, а останню промову виголосив бл. п. директор о. Теодосій Лежогубський. Виїмки з тієї промови переповідаю дослівно:

„За кілька хвилин одержите дипльоми зрілости, які дадуть вам право стати CIVES ACADEMICI. Ви будете перші, що покінчили правильну науку в українській жіночій ґімназії. На вас глядітиме ввесь загал більше, як на інші, бо схоче знати, яких громадянок дасть йому його рідна школа, школа, якої йому ніхто не дав, а яка є висловом його прямовань та потреб, що в цьому випадку здійснилися завдяки прихильності і діяльній помочі Їх Ексцеленції та жертволюбности ігумені Володимири Филевич. І вони й ті, що проводили вам у ґімназійних науках, хотілиб, щоб цілий загал міг про вас сказати з повним вдоволенням, що таких, а не інших доньок хотів би мати. А хотів би український народ мати доньок, що в свому житті керувались би найвищими ідеалами любови Бога, любови свого народу, любови рідні. А ми, признаючи вам свідоцтво зрілости, маємо глибоке переконання, що ви будете вірними доньми своєї церкви, невсипучими робітницями свого народу, сердечними членами рідні. І нині, коли прощаю вас, дозволю собі висказати просьбу: заховайте дитяче чисте серце ціле життя, останьте якнайдовше такими дітьми. Всеодно, куди кине вас доля. Будете далі студіювати в університеті, то памятайте, що чисте серце — жемчуг, а знання — золота оправа до нього. Що варт золота оправа, коли жемчуг нечистий-фальшивий? А покищо нехай леліями устелиться ваш шлях".

І пішли у світ перші матуристки. Та не по леліях довелося їм іти. Їх шлях застелився колючим терням.

Прийшло воєнне лихоліття...

Дня 3. вересня 1914. р. захопили російські війська Львів, а 7. вересня прийшла до монастиря одна графиня з московським генералом, якого називала князем, щоб оглянути будинок. В часі оглядин сказала з іронією до князя: „Мабуть Митрополит не мав куди викинути грошей, коли для українських монахинь збудував такий величавий будинок". Князь оглядав цілу ґімназію, захоплювався будинком і сказав, що ніколи не сподівався, щоб українці мали так зразково влаштовану ґімназію. Чергового дня спровадився до будинку шпиталь. Від того часу аж до приходу австрійських військ будинок був занятий або на шпиталь, або на касарню. Між вісковими старшинами були й культурні люди. Вони цікавилися школою, переглядали звіти, а один лікар, прочитавши тему української задачі з іспиту зрілости, хвалив її та заявив, що абітурийнтки мусять бути справді інтеліґентними, коли професор рішився дати їм таку тему. Інший знову капітан розмовляв часто з сестрою бібліотекаркою й кінчив за кожним разом: Ґімназія виховує дівочу молодь на завзяті „мазепинки", — а на відіздному забрав табло „мазепинок", що мабуть подобалися йому. Серед вояків було доволі українців. Вони користувалися шкільною бібліотекою, читали твори Франка, Стефаника, а раз була я свідком, як один вояк цілував портрет Шевченка і плакав. На дорогу дістав від мене „Кобзаря".

2. червня 1915. р. ввійшли австрійські війська до Львова, а після ферій приїхав з Відня о. Т. Лежогубський. Ґімназія віджила, радощам не було кінця. Батьки, молодь, сестри витали свого директора як найкращого опікуна й приятеля молоді.

Хоч недалеко гуділи гармати, хоч несита Европа не напилася була ще до схочу людської крови, ґімназійна молодь працювала, слідкувала за сучасними подіями тай тишком-нишком мріяла про відбудову батьківщини.

В 1918. р. ігуменя й о. директор перенесли ґімназію до Академічного Дому, залишаючи будинок для военних сиріт. Туди топтали учениці стежки вісім літ. Аж 1926. р. ця сама жінка, м. Володимира Филевич, збудувала новий будинок при вул. Длугоша ч. 17 а,

Дня 26. березня 1919. р. розійшлася по Львові вістка, що не стало в живих о. Теодосія Лежогубського. На нас ця вістка впала, як грім з неба, бо покійний міг ще довго жити. Два тижні перед смертю вибирався на Крим, був повний віри в нашу перемогу і хоч важка недуга прикувала його до постелі, не думав про себе.

Втративши таку потерю, як покійний, м. В. Филевич не могла довго рішитись на вибір директора й один рік була ґімназія під управою монахині м. Василії Мотюк. У 1921. р. згодився взяти управу школи **д-р Василь Щурат**, тодi голова Н. Т. ім. Ш., відомий учений і поет. Під його проводом була ґімназія цілих тринадцять років, аж до 1934. р. Ступнево школа почала прибирати давній характер і науковий її рівень був дуже високий. Френквенція учениць росла з року на рік і 1923/24 дійшла до 456 учениць. Відновлено в ґімназії наукові кружки: історичний, клясичної фільольоґії, а літературний кружок ім. Л. Українки був цілі роки під кермою директора. Учениці влаштовували академії в честь Лесі Українки, Уляни Кравченко, Ольги Кобилянської. На сходинах виголошували реферати, здебільшого з обсягу літератури. У звіті з 1924/25 рр. пише д-р Щурат: „Метою Наукового Кружка ім. Лесі Українки було розширювання відомостей з обсягу історії рідної літератури й культури в звязку з обговорюванням тих літературних і культурних явищ чужих народів, без яких потрібного знання поглибити не можна. Від референток вимагалося не лиш опанування предмету, але й поправного, ясного вислову думок. На сходинах реферовано й обговорено книжку Рабіндраната Таґоре „SADHANA" в звязку зо світоглядом автора на історичні ролі культур Заходу і Сходу; збірку поезій Тичини „В космічному орхестрі" в звязку з творчістю Вітмена; Рильського „Дві поеми" („Чумаки" й „Улиця") в звязку з напрямком неоклясицизму, писання Лесі Українки й Ольги Кобилянської й інших авторів. Кращі реферати (Олени Верґановської про „Лісову Пісню" — Лесі Українки і Клявдії Кордуби про Ольгу Кобилянську) були відчитувані й перед позашкільною авдиторією на вечорах, уладжених кружком".

Серед учителів ґімназії не було типу тих, що є тільки урядовцями: всі, що вчили у ній, були крім цього громадянами високої вартости, зі стажем на науковому чи літературному полі. Під тим оглядом ґімназія мала щастя, а молодь і батьки відповідно оцінювали такий учительський склад.

Про вартість цих своїх учителів і виховників довідувалися учениці як не самі, то від своїх батьків; про неодного і в часописах вичитували. Це імпонувало їм, подобалось і ось секрет зросту симпатії їх та пошани для своїх провідників.

Були роки, коли учениці залюбилися не тільки до обов'язкової праці, але й до надобов'язкової в численних кружках, організованих для поглиблення добутого знання, для заправлення себе у громадській діяльности, для вправи в таких публичних виступах, як концерти, театральні вистави й інше. Не менше горнулись учениці до такої праці, як пропаґанда гіґієни під проводом лікарки д-ра Чубатової, чи спорту під опікою вчительки О. Суховерської. Але найкраще, з чим споминн їх звязується, це філянтропійна діяльність їх у користь незасібних товаришок, яких нераз треба було запомогти. Адміністрація школи давала їм у тому заохоту не тільки словом, але й своїм жертвенним ділом, а живо співпрацювало в тій справі і все громадянство, навіть зза океану. Все це тільки підносило престіж заведення.

Завдяки високому престіжеві тішилася ґімназія прихильністю всього нашого громадянства, без ріжниці політичних переконань. Посилали туди своїх дітей священики і урядовці, інтеліґенти і селяни, з Галичини, Буковини, Вел. України й інших сторін. І вийшли з тої ґімназії **634 абсольвентки**. З них 144 вибрали собі фільософічні студії, 15 медичні, 10 юридичні, 8 технічні; 10 пішли на експортівку, 16 присвятилися музиці, інші співові, малярству, а більшість усяким практичним фахам. З тих, що скінчили фільософічні студії, працює кілька у своїй ґімназії в характері вчительок. Бл. п. лікарка д-р Дарія Чубатова була теж ученицею тої ґімназії. Деякі з бувших учениць, що скінчили юридичні експортові студії, знайшли приміщення в наших економічних і фінансових інституціях; одна зних, добувши титул інжинира, стала популярною аж в Америці (Ст. Чижович) і з метою підсилити пропаганду нашого народнього мистецтва взяла участь у виставі в Шікаґо. Для тоїж пропаґанди бувша ученица ґімназії Ірина Макух-Павликовська заснувала в нас „Українське Народне Мистецтво". Крім них цікавилися вже в ґімназії народнім мистецтвом Мелянія Волинець-Білинська, Ірина Селезінська, Ольга Джинджиристка-Ващишинова й Ярослава Кузьма. Всі вони немало причинилися до збогачення ґімназійної збірки народного мистецтва, яку мали нагоду оглядати не тільки земляки у Львові, але й заморські брати в Америці. В обсягу музики щораз більшу славу збирає собі наша учениця піяністка Дарія Гординська-Каранович у Відні, Олена Лагодинська в Галичині, а як співачки поширюють славу нашої пісні Дарія Бандрівська, Олена Дмитраш, Анна Остапчук, Ірина Туркевич і Евгенія Ласовська; Стефанія Туркевич виявляє й помітний композиторський талант. І в малярстві не брак виховниць ґімназії; присвятилася йому м. і. Іванна Нижник. Колиж до названих додати ще бувші учениці ґімназії, наділені талантом до пера (Олена Верґановська, Ганна Танчаковська - Павенцьо), буде і колись чим похвалитися тому заведенню, що їх видало. Буде чим повеличатися не тільки на славу заведення і його працівників, але й на славу тої творчої сили, що таке заведення покликала до життя, знайшла йому опікунів і прихильників і вміла їх звязати разом вузлом жертвенного патріотизму. — („Жінка").

Ґабріеля Реваль.

ПЕРЛА БАРСЕЛЬОНИ

(1)

Молодий поет і маляр, Дон Хаіме сдояв, спершись на низьку балюстраду великої тераси на верху дому та вдивлявся у схід сонця. Був це перший день від хвилини, як вернувся до Барсельони. З тераси не міг доглянути того моря, що вколисувало його так довго. Та очі його любо блукали по гарному місті, що розложилося у його стіп.

Невподалеки зарисовувалася струнка камінна сильветка одної з веж катедри, що встоялася перед усякими хуртовинами, війнами і революціями.

Молодий каталонець слухав радісних звуків дзвонів — і подумав про свою батьківщину. Можна її дійсно полюбити аж до самозабуття! Кому нарешті з нас пощастить визволити її?

Про це мріяв і він — і ввесь нарід. І мимоволі думкою полинув до батька, що як президент „манкомунідаду" стояв уважно на сторожі привілеїв і вольностей, признаних Каталонії.

Франціско де Корієнтіс, второпний, справедливий та строгий, запримітив у свого одинака нахил до мрій та нестримне бажання боротися за визволення рідного краю. Тому то постановив вислати його в довгу подорож, щоби хлопець мав час трохи охолонути з першого молодечого завзяття. А що був корабельним підприємцем, то вислав сина одним із своїх кораблів у подорож довкола світа.

За три майже роки цієї мандрівки по морях Дон Хаіме змужнів; злагіднішав значно вогонь у його очах і остигло його молодецьке захоплення. Вернувся як гарний юнак до дому свого батька, який від недавна перенісся до старої палати, в якій колись жив Великий Інквізитор.

Мешкання для сина сказав Дон Франціско приготовити на найвищому поверсі палати.

*

Дон Хаіме поставив на тераєі столик і відчинив течку. Укладав і порядкував свої нариси, як нараз посипався на нього дощ цвітів. Здивований підніс голову та на близькій терасі запримітив три молоді дівчата, в сукониі білій, жовтій і рожевій, що скривалися поза великою пальмою.

Юнак обтрєс із одягу цвітя та забрався наново до роботи. Дівчата висунулися на середину тераси, держачися за руки.

— Сеньор — відізвалася вкінці одна з них, видно найвідважніша — сьогодні Пресвятої Евхаристії! Не вільно працювати!

Дон Хаіме підвів очі. На тересі побачив дівчину, зодягнену біло — гарну-гарненьку! Вдивлявся із захопленням у це чудове біле лице.

— Кожний прославляє Бога, як уміє, сеньорито!

— Якжеж ви його прославляєте?

— Прошу підійти ближче та приглянутися.

— Не можу — ви задалеко від мене.

— Коли так, то я сам покажу вам, як я прославляю Господа Бога та його святих.

Дон Хаіме взяв течку, розвязав стяжечки та присів на низькому мурі, що окружав терасу. Тепер дві товаришки молодої дівчини старалися вговорити її, щоб припинила цю дивну розмову. Та вона відіпхнула їх ніжно, нахилилася та приглядалася цікаво рисункам, що їх маляр показував іздалека — Матери Божої та святих, мальованих на золотому і блакитному тлі.

— То ви самі зробили це все? — спитала вкінці зчудована. — Отже ви, сеньор — маляр?

— Так, прошу!

— То чудово! Колиб ви хотіли малювати святу Евлялію, нашу патронку — прошу подумати про мене — сказала трохи зальотно.

— Я вже зачинаю — відповів Дон Хаіме, беручи чистий картон.

— Помало, сеньоре, помало! У свято я не думаю позувати... Передовсім, як ви називаєтеся? — спитала гордо.

— Хаіме де Корієнтес — відповів він несхочу, бо знав, що його назвище відоме в усьому місті.

— Син президента „манкомунідаду"?

— Так.

Всі три дівчата майже в одній хвилиночці зникли з тераси.

— Га, га — подумав Дон Хаіме — дівчата тут дуже змінилися за час моєї неприсутности! Хто то може бути? Так елеґантно зодягнені... Мушу спитатися Пакора — він напевно знає тут усіх... Та чому вони втекли? Я не думав, щоб моє назвище могло бути таке страшне!... Невжеж батько?...

Задумався. Пройшло кілька хвилин. Нараз десь із висока почулося:

— Дон Ха-і-ме! Дон Хаі-ме!

Підвів голову вгору та вкінці побачив ті самі дівчата: вихиляли розсміяні голівки крізь закратоване вікно недалекої дзвіниці.

— Кличуть мене, напевно — подумав. Підніс паперовий кружок, що лежав побіч нього та кинув ним сильно в напрямі дзвіниці.

— Прошу ловити! — кликнув весело.

Не вцілив — протягли до нього порожні руки, порозумівались взаїмно очима. Молодому малиреві прийшла думка до голови:

— Заки вспієть зійти наділ, я добіжу до катедри. Заждуна них при вході дзвіниці — заговорю до них — і зазнайомлюся.

Не надумувався довго, лише збіг сходами наділ. Не подумав про те, що це свято Евхаристії й усе місто вийшло на вулиці. Даремне промощував собі ліктями дорогу серед юрби людей коло катедри — ледви зміг наблизитися до дверей катедри, людська хвиля відпхнула його та понесла з собою. Годі було віднайти в цьому морі голов ці три гарні незнайомі!

Несений людською хвилею Дон Хаіме знайшовся вкінці на Рамбля, вулиці, що вела з площі Каталюна до пристані.

Ця Рамбля виглядала сьогодні чудово: побудували на ній цілий ряд престолів, уся вулиця, двері й вікна домів потопали в повені світла. Підійшла до нього якась цвітярка та просила купити гвоздики. Коли саме встромлював цвітку до дірки від ґудзика — хтось схопив його за руку та півголосом довірливо по рамені.

— Хаіме! Як здоровлячко? Ти вернувся нарешті?!

— Вінкент!

Два приятелі привиталися щиро. Три роки не бачилися зовсім.

— Вже тепер не пущу тебе! Колиж ти вернувся? Говори, де ти був, що бачив?

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

На вулиці.

Стрічаються дві приятельки.

— Алеж ти маєш гарний плащ. Скільки тебе коштував?

— Один поцілунок.

— Ти поцілувала свого чоловіка?

— Ні, він поцілував служницю.

ПРЕДСТАВНИКИ КОМПАНІЙНИХ ЮНІЙ ПОДАЛИ ДОМАГАННЯ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ КРАЄВОЇ УГОДИ В СПРАВІ ПЛАТНІ

Того тижня в Пітсбургу сталася важлива подія, яка вказує на великий поступ серед представників компанійних юній та на зростаючі впливи Організаційного Комітету Сталевих Робітників по цілій країні.

Представники компанійних юній з Пітсбурга, Гомстеду, Огайо, Шікаго та Ґері, Інд., які промовляли іменем 60,000 робітників, котрі працюють у заводах „Карнеґі Ілліной Стіл Корпорейшен" у вище згаданих місцевостях, обєдналися спільно і подали домагання про „краєву угоду в справі платні під проводом Організаційного Комітету Сталевих Робітників".

Ця сензаційна подія в розвитку компанії за юнізування сталевої індустрії сталася на зібранню в Пітсбургу, де представники робітників з компанійних юній зі згаданих заводів створили Шікаго-Пітсбурську Раду Представників, якої предсідником вибрано Джорджа Петерсона з Савт Шікаго, Ілл.

Мр. Петерсон є одним з групи 85 представників компанійних юній, що недавно вступили до Організаційного Комітету Сталевих Робітників, „який має за завдання створити сильну індустріяльну організацію з усіх сталевих робітників, і прирекли особисто допомагати в роботі для здобуття правдивого колективного прозуміння в сталевій індустрії по цілій країні", як це говориться в резолюції, що її ухвалили ці представники.

Не марнуючи часу, щоб не остигла справа, шікаговська група з пятьох представників та в імені цілої решти прибула до Пітсбурга і поставила перед Б. Ф. Фейрлесом, президентом „Карнеґі Ілліной Стіл Корпорейшен", шість основних домагань, що виявляють бажання і змагання всіх сталевих робітників.

За підписом усіх десятьох представників, які складають Шікаго - Пітсбурську Раду Представників, на імя президента „Карнеґі Ілліной Стіл Корпорейшен", який у той час перебував на вакаціях, залишено наступного листа:

„Мр. Бенджемін Ф. Фейрлес,
Президент „Карнеґі - Ілліной Стіл Корпорейшен",
Карнеґі Билдинг,
Пітсбург, Па.
25. серпня 1936 р.

Дорогий Мр. Фейрлес:

Нижче підписаний спільний комітет представників робітників, що всі є з шікаговської і пітсбурзької околиці, 25. серпня подали Вам через віцепрезидента Л. Г. Борнета такі пропозиції в справі платні:

Ми домагаємося **Краєвої Угоди про Платню** для всіх робітників „Карнеґі - Ілліной Стіл Корпорейшен".

Встановлення апарату, щоби пустити в рух визнану угоду про колективне порозуміння, тому, щоб згадані робітники могли вудповідно бути репрезентовані за посередництвом **Краєвого Комітету Скалі Платні**.

Щоб структура **Краєвого Комітету Скалі Платні** була цілковито незалежна і вільна від впливів та домінування компанії.

Тому, щоб створити Краєву Угоду про Платню, під проводом Організаційного Комітету Сталевих Робітників, ми тут ставимо перед президентом Бенджеміном Ф. Фейрлесом бажання нашого членства, а саме, такі:

Перше: Встановлення універсального 40-годинного тижня.

Друге: Негайно підвищити на 25% заробітну платню.

Третє: Встановити постійний плян вакацій з платнею, але щоб не було створено несправедливостей на велику скількість робітників, як це робить плян вакацій на 1936 рік.

Четверте: Виплата робітникам має бути тижневими чеками.

Пяте: Встановити для всіх робітників справедливі права старшости, відповідно до скількости років їх праці.

Шесте: Повзяти більше відповідні заходи охорони, щоб оберегати життя робітників.

Будучи заінтересовані в тому, щоб здійснити порозуміння на гоноровій основі, ми домагаємося з вами засідання, або вашими уповновааженими представниками, в вашому офісі, в середу, 9. вересня, в 2-гій годині пополудні, Дейлайт Сейвінґ Тайм, або якогось іншого, спільно відповідного, дня перед 9. вересня. Зібрання має бути з метою переговорів про угоду в справі платні з Вашою компанією на основі, що ми її подаємо.

За скору відповідь будемо вдячні. Просимо порозуміватися з секретарем комітету, що зазначений нонижче.

Далі йдуть підписи: Джордж А. Петерсон, предсідник, Савт Шікаго; Елмер Дж. Малой, віце-предсідник, Дукейн, Па.; Едвард Енніс, секретар, Ґері, Інд.

Члени комітету: Джозеф Ґілберт, Чалз Джанкус, Савт Шікаго; Михайло Островський, Ґері, Інд.; Томас Мур, Мекдоналд, Огайо; Джан Кейн, Дудейн, Па.; Луїс Смолінський та Вілліям Раґалий, Бреддок, Па.

Вище згадана акція представників компанійних юній, які репрезентують більшість робітників даної корпорації, є тільки ще одним доказом того, що юнізаційна кампанія, якою проводить Орґанізаційний Комітет Сталевих Робітників, починає глибоко проникати в свідомість сталевих робітників.

Компанійні юнії відограють чималу ролю для успішного здійснення юнізаційної кампанії в сталевій індустрії. В дійсності в багатьох випадках компанійні юнії стали бумеранґом для сталевих компаній. Вони були створені з метою, щоби позбавити сталевих робітників справжнього колективного порозуміння. Тепер сила цих юній повертається проти самих компаній.

Акція компанійних юній збиває фальшиві заяви власників сталевої індустрії, що Організаційний Комітет Сталевих Робітників є „зверхньою силою" для сталевих робітників, що він хоче „накинути на робітників" незалежну юнію. Більшість сталевих робітників бажає мати свою незалежну організацію, індустріяльну юнію.

З кожним днем стає все більше помітним, що робітники, довідавшися про справжні наміри Організаційного Комітету Сталевих Робітників і рівночасно побачивши силу цього комітету, починають визбуватися закоріненого в них страху, що його посіяли сталеві компанії за допомогою переслідування та насильства над своїми робітниками.

Робітники, вступаючи до індустріяльної юнії, можуть бути певними, що їх права, надані законами цієї країни, будуть охоронені. В багатьох місцевостях вже проломано стіну терору і в скорому часі він буде знищений цілковито. Крім сильного орґанізаційного апарату по цілій країні, Організаційний Комітет Сталевих Робітників установив також не менше сильний леґальний апарат, щоб охоронити перед насилям компаній кожного члена юнії, кожного організатора.

Всі факти останніх днів говорять за те, що юніонізаційна кампанія в сталевій індустрії буде успішно доведена до кінця.

За Орг. Ком. Сталевих Робітників:

Вінсент Свіней,
пресовий департамент.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Січовик, Нюарк, Н. Дж. — Ваші висновки слушні тільки на половину. Певно, що видавання такого часопису є доказом, що в нашім громадянстві пробує бушувати занархізована група. Але таке бувало вже тут нераз. І деж ті всі „спасителі", ті одиноко „ідейні", ті одиноко „чесні" й т. д.? Скорше чи пізніше громадянство пізнавало їхню вартість і відмежовувало себе від їхніх учинків. Тому дайте тільки тим людям нагоду виписати їхні „мудрощі", щоб загал пізнав, що це за „генії". Крім цього; в Америці є свобода слова і вільна конкуренція. Інша справа, як хто з цих привилеїв користає. Та саме на те повинна звертати наша суспільність увагу. Вона сама мусить стати відпорною на такі явища і відвертатися від тих, що прикриваються ідейними кличами, а на ділі є руїнниками і деморалізаторами нашого народнього життя.

П. Г., Ню Йорк, Н. Й. — Краще було підписати поіменно.

С. Д., Ню Йорк, Н. Й. — За те вічє вже було виписано так багато, що шкода паперу, щоб завертати до цеї самої справи.

Комітет Односельчан села Підяркова, Ню Йорк, Н. Й. — Ваше „Спростування" на допис п. Леськова „Комуна в Підяркові" ми одержали. Ваші побоювання, що цей допис може зашкодити читальні „Просвіти" в Підяркові, не є оправдані. Такі самі дописи про Підярків появилися в ріжних краєвих українських часописах. Появилися навіть редакційні статті на цю тему. І вже через те польська влада добре знає, що діється в Підяркові. Вона не замкне читальні за те, бо саме вона сама підсуває комуністичних розбишак, щоб розбивали читальню. Всі ті дописи в краю мали на меті звернути увагу нашого загалу, щоб не легковажити собі комуністичної небезпеки та не давати польській владі нагоди розбивати українське національне життя по наших селах при допомозі прислужників Москви. Допис важний і для американських українців, бо й тут большевики намагаються влізти в нашу середину, щоби при допомозі ріжних „конгресів" і „народних фронтів" розбити спільний протибольшевицький український фронт, як теж знищити той наш національний доробок, що служить для добра української справи.

Пишете, що Ваш Комітет не робить „жадних виріжнювань щодо проводу". А в нас є такі виріжнювання. Ми, наприклад, не віримо, щоб якийсь „большевицький провід" у якійсь українській читальні міг зробити щонебудь доброго для тих українців, що є членами читальні та що шукають у тій читальні освіти й піднесення українського духа, потрібного для боротьби з нашими окупантами, до червоної Москви включно.

Дома.

— Знаєш, чоловіче, наша сусідка неможлива. Цілий день нічого не робить, лише говорить сплетні.
— З ким?
— Зі мною.

ПОЛЬЩА ДАЛІ НАСТУПАЄ

При оцінці нинішнього політочного положення на українських землях під Польщею — кожний спогладач мусить ствердити одно й тесаме: Польща скріпила нечувано свій наступ на наші позиції.

Староства переводять у життя новий закон про охорону держави, виселюючи українців на довгі роки з рідних сіл і міст прикордонної смуги. Нова, незвичайно сильна хвиля репресій ударила в українське культурно - економічне життя. Зухвала розгуляність старости й поліціянта дорівнює часам пацифікації. Знов накладають на громади контрибуції, знов встановлюють примусові нічні сторожі по кількадесять людей. Українську мову переслідують. За її вживання карають тюрмою, або грошевими карами навіть українських священиків. В шкільництві нова польонізаційна хвиля. Польський сільський елемент з „Стшельцом" на чолі зактивізований як ніколи на протиукраїнському фронті. Посилений наступ на Гуцульщину й Лемківщину — з настановленням нового лемківського церковного адміністратора — ворожого українському населенню. Практика збірних громад з їх величезним буджетом на вдержання нової польської бюрократії на селі (війти, секретарі, підсекретарі, солтиси, екзекутори, возні) з її 100-відсотковою протиукраїнською політикою. Врешті може єдине в новітній історії в своїй чисельности й ненависному засліпленні нищення в правдиво звірський спосіб могил Українських Героїв!

На соціяльному відтинку: практика польських дідичів з 26 снопом за працю в часі жнив для українських селян при голоді й побоях. Знов алярми, що земля переходить в українські руки й поновлена практика закону, що при парцеляції поміщицької землі може тільки 5 відс. перейти в руки українських селян! Прорядовий зїзд польських резервових старшин ухвалює в цій справі ще дальше йдучу резолюцію: „Ні пяди землі в руки українських селян!" Врешті десятки українських селян, що полягли в Острові й Кречевичах.

Коли додати постійні процеси, арешти й ревізії (преси не вільно вичисляти всіх випадків!), конфіскату преси, післинування всіми силами польського духового й матеріяльного стану посідання „на кресах" — будемо мати менше більше уявлення про зміст польської політики на ЗУЗ за останній час. А ось ще такий образ:

Збаразький староста пан Рінг заявляє перед українцями, що пацифікація 1930 року була зле переведена, бо треба було, мовляв, вивішати 6,000 української інтелігенції на чолі з митрополитом Шептицьким, то тоді був би спокій. Поминаючи всю кричучу розбіжність з нормалізаційними заявами Варшави поглядів такого пана Рінга, то вже за саму зневагу високого церковного достойника він повинен негайно бути усунений Варшавою зі свого становища, коли не посаджений у тюрму. Але п. Рінги знають, що їм нічого не станеться за такі й подібні заяви.

Або такий собі генерал Томме, що на зїзді делегатів поморської округи Союзу Підофіцирів Резерви заявляє: „Памятайте, що в Польщі поляк господар, а інші меншини тільки субльокатори"! — Подібних випадків можна, звичайно, наводити десятками сотками.

Але попри явне толерування Варшавою нинішньої системи найбільшого наступу на українство є й безпосередні докази, що це її власна рука пхає нам ніж у груди. Бо хто ухвалив до біса закон про виселювання українців з прикордонної смуги, від кого залежить реґуляція земельної справи, хто переводить далі кольонізацію українських земель? Про це останнє пише ундівець Баран у „Ділі": „Я сам бачив в липні ц. р. на широких панських ланах біля Іваня - Пустого в Борщівщині буди польських кольоністів зі заходу, що прийшли там вже цього року, і то в околицю, де карловаті господарства сягають 90 відсотків". Врешті в чиїх, як не Варшави, руках лежить справа шкільного законодавства?

З цього виходить, що політика УНДО, що рахувала на Варшаву, збанкротувала, коли йде про здобутки. **(Я. О.)**

У школі.

— Скажіть мені, діти, як Ной проводив свій вільний час на ковчезі? — питає вчителька.

Ніхто не відповідає.

— Нуж, подумайте і скажіть. Моя думка є, що він багато займався риболовством. Добра моя думка, чи ні?

— Ні! — відповідає малений Федько.

— Чому?

— Ной не міг ловити багато риби, — каже Федько — бо він мав зі собою лише два хробачки.

Наші рибалки.

Два рибаки сидять собі у човні і ловлять рибу. Нараз один кидає сак і кричить:

— Ох, лишенько! Глянь, Нечипоре! Он там чоловік упав з моста в воду. Ратуймо!

— Будь спокійний, Василю! — відповідає другий. Мабуть це кіновий актор виконує світлини для кіна.

— Алеж, Боже мій! Хтож то може знати!

— Нічого, заждім ще хвильку — каже другий. — Як утопиться, то це не актор.

Дипльомат.

— Тату — каже малий Гаврилко — що то є дипльомат?

Дипльомат, сину, це такий чоловік, що памятає день уродин жінки, але забуває її вік.

В крамниці.

— Раджу вам взяти оцю червону суконку, пані, вона буде вам до лиця, бо ви дуже бліді.

— Алеж я не завше така бліда. Я лише тепер поблідла, як почула про її ціну.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що місячні зборо відбудуться 6-го вересня, зараз по Сл. Божій, в галі церковній при Райс і Оклей ул. Довгучі члени, як не прийдуть на збори і не вирівнають своїх залеглостей, будуть суспендовані. — Петро Сачавський, предс.; Михайло Семків, кас.; Василь Пилипів, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 6-го вересня, в годині 2гій пополудні в галі парохіяльній, 4950 Савт Павліна вул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. — Андрій Фоца, рек. секр.

Н. Бокович.

ГЕРОЙ

Божена Ворачик переводила з батьком вакації у віддалюному селі над Велтавою. Богумил, що любив її щиро, виїхав туди нарочно, щоб сватати її, та він з жінками був трохи непорадний, зволікав довго з рішальною розмовою з дня на день, аж прийшло нещастя: його найзапекліший ворог і суперник Франц Черни зробив відважний крок між Ворачика й бика, схопив за роги сильно розшалілого, що з невідомих причин хотів пробити його будучого тестя. Черни вратував так дорогоцінне людське життя.

Пан Ворачик, що тепер усе жив під враженням смерти, від якої так щасливо вратувався, не вспів навіть завважати, що той розбішений бик, то поправді була невинна корова, яка чомусь зацікавилась празьким шевцем і хотіла пізнати його зовсім ізблизька. Зворушений Ворачик щиро подякував Черному, що вратував його.

* * *

Від того часу зменшилася надія Богумила до зера. Як міг би він суперничити з мужчиною, який що дві хвилини пригадував мимоволі та скромно незаперечний факт, що колиб не його відвага, булаб чарівна Божена найправдоподобніше сиротою.

* * *

Мовчки, з похнюпленою головою стояв раз Богумил побіч Ворачика та його дочки й Черного над Велтавою, як нараз Божена скрикнула:

— Щука!

— Де? — спитався короткозорий Ворачик, перехилився та пропав в одній хвилині з окликом жаху у хвилях ріки.

Коли за хвилину виплинула його лисина, озвався зараз другий його оклик, розприскалася знову вода та з булькотом пропав іще раз під водою вже не лише сам Ворачик, а й Богумил, що схопив сильно Ворачика за руку та втягнув його за собою у глибінь.

— — — — — — — — — — — — — — —

— Гогумиле! — раділа Божана, коли він і її батько станули нарешті на суші — ви герой!

— Я саме хотів вскочити — впевняв Черни, однаке зараз замовк під впливом погірдливого погляду Ворачика.

* * *

Після вечері вийшла Божена з Богумилом на прохід.

— Татко захоплюється вами; він очарований вами! А що впав у воду...

— Він не впав — мимрив Богумил — то його трунув.

Божена пристанула, витріщила очі.

— Щодо Черного й того бика... щодо... — белькотав безрадно Богумил — я думав, що колиб так я його вратував, та я якось не дійшов до того, щоби вскочити за ним, бо я посовгнувся та впав міть головою в ріку зараз за ним...

Божена заперечила головою:

— Ви не посовгнулися, — говорила наче засконена, із стидом і жалем — то я потрутила вас...

Богумилові мало очі не вискочили:

— Що?... Ви?! — пробелькотав після довшої мовчанки Богумил.

— Я хотіла, щоби ви ще перед Черним знайшлися в ріці — сказала безрадно наче дитина — не розумієте?...

— Що? — спитав іще раз наче стуманілий Богумил, та зараз здогадався і мовчки обняв зачервонілу дівчину.

Жінка (у суперечці): — Яке життя мав би ти без мене?!

Чоловік (спокійно): — Дешевше.

—o—

Пан щипає в личко служницю. — Прошу цього не робити, — каже служниця. — Щойно вчора говорили ви пані, що вона ваш ввесь світ.

— Це таки правда, — відповідає пан — та мусиш знати, що є два світи: старий і новий!

КЛОПІТ ВЕҐЕТАРІЯНЦЯ.

— Ти куди так спішишся?
— До веґетаріянської гостинниці.
— Чи ти такий голодний?
— Ні, лише обід мені зівяне.

ПРО ДВІЙНИКІВ.

Цісар Франц Йосиф на проході. — Вбивство двійника. — Щасгя банковця. — Детектив у ролі вломника. — Подружі обманці.

—o—

Природа любить часом зажартувати. Трапляється таке, що є два або й більше людей зовсім подібних один до одного, хоч вони зовсім собі чужі, один одного не знає і не знають теж, що такий то і такий їх двійник живе на світі.

Напр. цісар Франц Йосиф мав двійника у Відні та Будапешті. Для віденського двійника, тапіцера, ця подібність скінчилася сумно. Тапіцер виходив на прохід на Кертнерстрассе. Люди, що його стрічали, думати, що то справді цісар Франц Йосиф і кланялися йому дуже покірно. Тапіцерові зпочатку це сподобалося. Та за кілька літ, іще перед війною, повірив тапіцер що він справді цісар і від кожного, навіть від гостей, що заходили до нього в тапіцерських справах, вимагав, щоб до нього відзивалися „Ваша Вличносте" і вкінці мусіли його як невиліччо хорого замкнути в Штайнгофі.

Ліпше поводилося будапештенському двійникові цісаря Франца Йосифа. Як експрес (посилгач) стояв він перед каварнею „Балятон" при вулиці Раковція та робив добрий бізнес. У Будапешті, перед війною, було дуже в моді посилати листи дядькові Лякотошом, двійником Франц Йосифа.

Та двійникам може теж погано поводитися. Часом буває таке, що двійника вбють замість справжню особу. Цісарі, королі й інші володарі, які бояться атентатів, звичайно наймають собі двійників, які потім мусять наражуватися на ріжні нещастя, їх убивають, стріляють, пробивають кинжалом або динамітом висаджують у повітря. Каподістріяс, президент Греції, перший впав на думку взяти собі на службу такого двійника та платив йому великі гроші. В 1827 році вірні приятелі повідомили президента Каподістріяса, що недалеко Атен живе селянин, дуже подібний до нього. Президент сказав прикликати того селянина й три місяці пізніше цей селянин згинув в атентаті. Вбивник вірив, що вбив президента. Другого двійника стрінула така сама доля. З тими двома зійшли на той світ президентові двійники, тому 9. жовтня 1831 р. в Навплії вбили вже таки справжнього Каподістріяса. Кажуть теж, що бувший король Еспанії Альфонс XIII. мав кількох двійників.

Одначе двійник завдяки своїй схожости з якоюсь знатною особою, може заробляти великі гроші. В Будапешті тому недавно жив Тібор Міндсенті, бідний, непоказний ростом банковець. Він був із лиця дуже гарний, а мрією його було подорожувати по світі. Раз вийшов той банковець на прохід і стрінувся із Сарою Федак, славною мадярською оперетковою, акторкою. Як Сара Федак побачила банковця, скрикнула голосно: „Таж це Валентіно. Два місяці пізніше поїхала з ним до Голівуду, де його щиро приняли. Показалося, щоправда, що цей банковець не є талановитий, а всеж вдалося йому заключити корисний контракт як Валентіновому двійникові.

Двійники часто є на службі поліції. Тому двацять кілька літ бушувала у Лондоні ватага вломників. Поліція була безрадна. Ватажок бандитів мав таку знамениту шпигунську службу, що хоч поліція мала фотографію бандита, годі його було знайти. Аж одного дня один із детективів Скотленд Ярду вишукав реміснука Дж. Глоксіпра, що був дуже подібний до ватажка. Того двійника приняла поліція за великою нагородою на детектива. Він мав лише вештатися по гостинцях, до яких заходили бандити, та так вислідити ватагу і її ватажка. Не минуло пів року, як Глоксірові вдалося його завдання. Вісім вломників дісталися до слідчого арешту. А ватажка все ще годі було відшукати. Та всеж мету осягнули, бо відтоді не давав уже ватажок про себе знати.

Двійники виступають теж у ролі подружих обманців. У Румунії трапилося таке. Один директор фабрики в Букарешті зазнайомився з дуже гарною 18-літньою дівчиною. До двох місяців вони звінчалися. Чоловік дістав гарне віно й молодята вибралися в пошлюбну подорож. На двірці чоловік розпрощався з жінкою та сказав, що на хвилинку мусить іще поступити до фабрики, а вона хай на нього зажде. Година за годиною минала, а директор не вертався. Вкінці молодій жінці було вже задовго ждати й вона поїхала до фабрики, шукати чоловіка. І справді знайшла його як у директорській кімнаті курив собі спокійно цигаро. Жінка скрикнула з радости та кинулася йому на шию. Директор видивився на гарну жінку та сказав: „Я ваш чоловік? Якжеж вам така думка прийшла до голови?". Жінка кілька годин ходила в розпуці по вулицях Букарешту, вкінці наложила на себе руку, щоби скінчити самогубством. Забрали її до шпиталю. На другий день прийшов її батько, пішов до здогадного зятя та зажадав, щоб він вияснив справу. Тепер виявилося, що зовсім похожий до директора його свояк узяв шлюб на імя директора і опісля втік із грішми, що їх дістав як жінчине віно.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(96)

Провідник канібальської стежі/ нагло здержався. Він запримітив листок зілля, на якому видно було плями свіжої крови. „Мягка нога білих хлопців мусіла проходити сюди", подумав він собі. „Але нині, заки сонце зайде за обрій, мясо тих білих хлопців буде таки варитися в наших кітлах". Ця гадка загріла його до дальших розшуків.

Дві години пізніше Дік і Док враз зі своїми двома чорними товаришами вирипули на поле, поросле високою травою. По ньому було значно лекше вандрувати. Хлопці лекше відітхнули, бо понурі, небезпечні, зарослі нетри давалися їм уже дуже взнаки. Вирвавшись на отверте поле, вони всі скорішим кроком подалися вперед.

Дік і Док знову віднайшли бадьорий настрій. Їм здавалося, що, видиставшися з нетрів, вони покинули за собою всяку небезпеку. Відітхнувши глибоко, Док заговорив: „Як тут гарно. Здається, що це тільки початок наших довгих вакацій". Цей раз навіть обережний Дік був доброї гадки і відповів: „Я гадаю, що ми тепер безпечні".

Та якраз у цей момент, без найменшого попередження, три воїни людоїдів вискочили зі списами напроти них. Їх розмальовані лиця відбивали страшну ненависть. Хлопці зжахнулися з переляку. Обернувшись поза себе, вони побачили, що людоїдів є більше... Вони були окружені, зловлені немов миши в лапці. Їх серця заплили холодом.